

Andrzej Borkowski

ORCID 0000-0002-0003-4468

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny
w Siedlcach
Wydział Humanistyczny

Siedlce University of Natural Sciences
and Humanities
Faculty of Humanities

Ewa Borkowska

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny
w Siedlcach
Wydział Humanistyczny

Siedlce University of Natural Sciences
and Humanities
Faculty of Humanities

„O PSIE W LITERATURZE, KULTURZE I JĘZYKU”

W dniach 6–7 VI 2018 r. w Instytucie Kultury Regionalnej i Badań Literackich im. Franciszka Karpińskiego miała miejsce sesja naukowa „...*jak pies...*” *O psie w literaturze, kulturze i języku*. Konferencję przygotowali: dr Ewa Borkowska, dr hab. Andrzej Borkowski, mgr Maria Długołęcka-Pietrzak, dr Marek Jastrzębski, mgr Luiza Karaban, dr Barbara Stelingowska oraz mgr Barbara Szostek. W spotkaniu naukowym wzięło udział blisko czterdziestu badaczy z Polski oraz z zagranicy, reprezentujących kilkanaście ośrodków naukowych, a także placówek edukacyjnych: Biblioteka Naukowa PAN i PAU w Krakowie, Uniwersytet w Białymstoku, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Opolski, Uniwersytet Pedagogiczny im. Iwana Franki w Drohobyczu (Ukraina), Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Uniwersytet Rzeszowski, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Uniwersytet Warszawski, X Liceum Ogólnokształcące w Białymstoku, a także Instytut Kultury Regionalnej i Badań Literackich im. Franciszka Karpińskiego.

Organizatorzy przewidzieli wielorakie problemy szczegółowe, które zostały w większym lub mniejszym stopniu poddane namysłowi podczas obrad: 1/ *pies w literaturze (pies jako bohater literacki; literacki portret psa; znaczenie psa w biografii pisarzy)*, 2/ *pies w języku (języko-*

wy obraz psa; pies i frazeologia; pies w przysłowicach; etymologia i semantyka psich imion), 3/ pies w sztuce (malarska symbolika psa; pies w kulturze popularnej [muzyka, film]; pies w sztuce ludowej), 4/ pies w Internecie (mem z psem; portale i fora dla psiarzy; pies kontra kot i inne zwierzęta), 5/ rasy psów; anatomia i fizjologia psa; psie choroby, 6/ pies i rywalizacja (sport i rekreacja), 7/ pies jako opiekun, terapeuta, „policjant” i myśliwy; inteligencja oraz psychologia i mowa ciała psa, 8/ pies w historii, polityce, legendach i religiach (pies w kulturach starożytnych, historia psa), 9/ inne problemy związane z tematem konferencji.

Fraza „...jak pies...” została celowo przywołana w temacie sesji i posiada z jednej strony charakter porównania, które utrwaliło się na poziomie frazeologii, np.: „wierny jak pies”, „zły [jak] pies”, ale ma również proveniencję literacko-filozoficzną. Związek wyrazów: „Jak pies!” zjawia się w finalnej scenie *Procesu* Franza Kafki czy też w opowiadaniu *Mur* Jeana Paula Sartre’a (Kafka: 226, Sartre: 32). Te konteksty kulturowe i literackie nadają głębi potocznym wyrażeniom, wskazując na istnienie psa w sferze egzystencjalnej człowieka, unaoczniając zarazem jego kondycję i prowokując do pytań o wartości (przyjaźń, oddanie)¹ oraz sens życia, a nawet rzeczy ostateczne.

Konferencję charakteryzował duży rozmach tematyczny oraz wysoki poziom wystąpień. Do Siedlec przyjechali archeolodzy, kulturoznawcy, językoznawcy, literaturoznawcy, religioznawcy, historycy, medioznawcy, którzy, używając różnych metod i narzędzi badawczych, ukazywali wielorakie, nieraz sięgające wielu tysięcy lat, związki psa i człowieka. Ujawniały się one rozmaicie w tekstach kultury i środkach przekazu (sztuka, literatura, język, współczesne media). Uczestnicy sesji mogli wysłuchać referatów na temat wyobrażeń psa w dawnym Egipcie i kulturze minojskiej (dr hab. Sławomir Jędraszek, mgr Dawid Borowka) oraz jego przedstawień i funkcji w epoce średniowiecza (mgr Mariusz Chodowiec). Spora część wystąpień związana była z literaturoznawstwem. Skoncentrowano się tutaj na obrazach zwierzęcego bohatera w literaturze, począwszy od wieku XVI i XVII (dr hab. Michał Kuran, dr hab. Andrzej Borkowski), następnie XIX w. (mgr Małgorzata Penińska) oraz XX w. i najnowszej – od powieści, poprzez poezję oraz baśnie (dr hab. Antoni Czyż, dr Jolanta Kur-Kononowicz, dr Wieńczysław Niemirowski, dr Barbara Stelingowska, dr Ewa Borkowska, dr hab. Anna Nosek, dr Karina Giel, mgr Maria Długolecka-Pietrzak, dr hab. Галина

¹ Sesji towarzyszył poruszający obraz Edwina Landseera – *The Old Shepherd's Chief Mourner* (1837), który unaocznia wielką miłość „aż po grób” psa do człowieka.

Caбат). Duży zespół referatów został przedstawiony przez językoznawców, którzy skupili się na frazeologii oraz nazewnictwie psów w języku polskim, innych językach słowiańskich (dr Magdalena Baer, Mgr Ana Samardzić, dr Ewa Gazdecka, dr Dorota Muszyńska-Wolny, mgr Sylwia Folgert, mgr Joanna Sochocka) oraz w języku hiszpańskim (dr Małgorzata Posturzyńska-Bosko). Pozostałe dotyczyły językowej strategii prezentacji psa w Internecie (dr hab. Katarzyna Sobstyl, dr hab. Bożena Taras, dr Elwira Olejniczak, mgr Małgorzata Klauze).

Szczególnie interesujące poznawczo okazały się wystąpienia o nachyleniu socjologiczno-kulturowym, ukazujące funkcjonowanie psa w wierzeniach indyjskich (mgr Magdalena Bryła), w nauce XVII w. (mgr Julia Czapla), muzyce (dr Oksana Frait), życiu społecznym i prasie okresu międzywojnia w Polsce (prof. dr hab. Anna Landau-Czajka), kulturze angielskiej (mgr Stephen Dewsbury), w obszarze psychiatrii (dr hab. Katarzyna Szmigiero), w okresie II wojny światowej (mgr Marta Perzyna) oraz w nawiązaniu do współczesnych legend miejskich (mgr Mateusz Napiórkowski). Zaprezentowane artykuły zostaną opublikowane w osobnej monografii w serii STUDIES | ANIMALS | PLANTS.

Koncepcja tego wydarzenia naukowego wpisuje się w pewien cykl przedsięwzięć interdyscyplinarnych w IKRiBL na temat szeroko rozumianych związków kultury (literatura, język, sztuki wizualne, media) i przyrody. Należy w tym miejscu przypomnieć, że w roku ubiegłym zorganizowano w Instytucie ogólnopolskie seminarium naukowe „*Słodkie kotki w Internecie*”? *Kot w literaturze i kulturze* (8–9 VI 2017). W roku bieżącym ukazał się obszerny tom monograficzny, w którym zgrupowano przedstawiane na tym symposium teksty. Jesienią 2017 r. (9–10 XI) odbyła się również sesja *Drzewo (las) w literaturze i kulturze*. Artykuły zaprezentowane na tym seminarium zostaną opublikowane w czasopiśmie naukowym „*Inskrypcje. Półrocznik*” (2018, z. 2), które wspiera Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Należy też wspomnieć, że w 2016 r. ukazała się nakładem oficyny Instytutu monografia poświęcona koniowi. W drugiej połowie 2018 r. zaplanowana jest interdyscyplinarna sesja naukowa: *Zioła i ziołolecznictwo w literaturze, kulturze, języku i medycynie* (8–9 XI), natomiast w czerwcu 2019 r. zostanie zorganizowane interdyscyplinarne seminarium naukowe poświęcone ptakom oraz ich roli kulturotwórczej.

Bibliografia

- Kot w literaturze, kulturze, języku i mediach* (2018), E. Borkowska, A. Borkowski, M. Długolecka-Pietrzak, S. Sobieraj (red.), [i]WN Wydawnictwo Naukowe IKR[i]BL, Siedlce.
- Kafka F. (1974), *Proces*, przeł. B. Schulz, wyd. 4, PIW, Warszawa.
- Sartre J.P. (1984), *Mur*, przeł. J. Lisowski, wyd. 2, Czytelnik, Warszawa.
- Koń w języku, literaturze i kulturze* (2016), D. Szymonik, M. Jasińska, J. Siepietowska, I. Żukowska (red.), Wydawnictwo IKR[i]BL, Siedlce.
- URL=<https://ikribl.com/2017/12/11/jak-pies-o-psy-w-literaturze-kulturze-i-jezyku/> [dostęp z dnia 1.08.2018].